

RAILI JA REIMA PIETILÄ

Modernin arkkitehtuurin haastajat

JATKOTYÖSTÖVINKKEJÄ OPETTAJALLE

LUONNOSTELE PALJON

Pietilät korostivat alitajunnan, improvisoinnin ja leikinomaisuuden merkitystä suunnittelussaan. Heille kokeilevuus, uuden etsintä ja itse suunnitteluprosessi olivat lopputuloksen kannalta olennaisen tärkeitä. Tämä ennakkoluuloton asennoituminen heijastuu myös heidän alkuvoimaisessa ja ahtaita tyylimääritelmiä kaihtavassa arkkitehtuurissaan.

Pietilä kuvaa suunnittelutyönsä etenemistä vapaankäden luonnoksista kulttuurikomponenttien etsintään, joka voi käsittää yhtälailla kielen tai murteen rytmin kuin morfologiset muodot ja imagokriteerien pohdinnan. Lopullisen valinnan vaihtoehtoista hän toteaa satumanvaraiseksi, josta vaiheesta alkaa arkkitehtuuripiirustusten tavanomainen laatiminen.

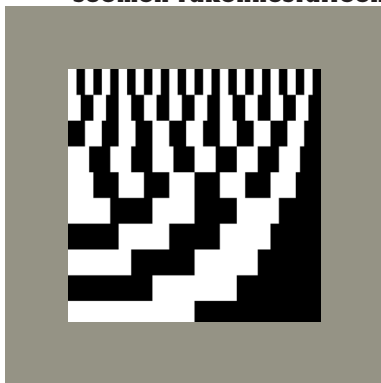
Luonnostele paljon tehtäviä toteuttaessasi. Anna kynän lentää paperilla rennosti! Kokeile erilaisia piirtimiä: hiiltä, lyijyä, värikyniä, tussia tai huopakyniä. Löydä oma rytmisi ja oma piirtimesi!

TULKITSE SUOMALAISUUTTA

Raili ja Reima Pietilä kuuluvat kansainvälisesti tunnetuimpien suomalaisten arkkitehtien joukkoon. Heidän arkkitehtuurinsa on kuitenkin usein mielletty korostetun suomalaiseksi suomalaisesta luonnosta ja mytologioista kumpuavine miellelyhtymineen. Suomalaisuus korostui myös Reima Pietilän puhuessa kielen ja arkkitehtuurin vuorovaikutuksesta.

Puhun piirtäessäni, suomen äänteellisyys ja rytmi hallitsevat kynän liikettä. Piirräkö siis suomeksi? Kielirytmini painottaa piirrosmuodot, jaksottaa viivat, jäsentää pinnat. Suomenkielen paikallissijat ja paikallisuussanasto yhdessä muodostavat suomalaiset tapani kuvata topologista arkkitehtuuria ja tilaa.

Tutki suomalaisia mytologioita, kansanperinnettä ja kansallismaisemia. Minkälaista on niiden edustama suomalaisuus? Entä suomalainen maisema tai arkkitehtuuri? Havainnoi ja dokumentoi suomalaisuutta myös lähiympäristössäsi. Minkälainen on nykyarjen tyypillinen suomalainen maisema? Minkälaista on suomalainen talo, kortteli tai kaupunki? Entä suomalaiset rakennusmateriaalit? Tee kaksi kollaasia keräämstäsi aineistosta: myyttinen suomalaisuus ja nyky-suomalaisuus. Kiinnitä korostetusti huomiota rakennettuun ympäristöön. Vertaile lopuksi kollaaseja. Näkyykö myyttinen suomi arkisessa ny-

kysuomessa? Pitäisikö sen näkyä? Minkälainen on oma käsityksesi suomalaisuudesta? Vaihda ajatuksia toisten kanssa!

ETSI PAIKAN HENKEÄ

Saatuaan tehtävän arkkitehti Reima Pietilä ei suinkaan ensi tökseen istuutunut piirustuslautansa ääreen vaan hän lähti rakennuspaikalle ja vietti siellä aikaansa aistien paikan erikoislaatua ja tunnelmaa. Hän käveli ja käveli paikalla kunnes oli saanut tuntuman paikan rytmiin. Pietilä tutki paikallisia rytmejä Saudi-Arabiassa, kamelin käyntiä ja kalastajien työlaulujen rytmejä rannoilla saadakseen käsityksen paikallisen kulttuurin rytmisestä ominaislaadusta. Vasta paikan ja kulttuurin rytmin sisäistettyään hän alkoi siirtää sitä hiilen avulla rytmikuvioiksi paperille. Näin omaksuttuaan toisen kulttuurin metatason ja yhdistämällä sen omaansa hän loi perustan uudelle arkkitehtoniselle kokonaisuudelle.¹

Pietilät painottavat, että arkkitehtuuri on paikan taidetta ja että kullakin paikalla on oma henkensä, joka toimii lähtökohtana suunnittelulle.

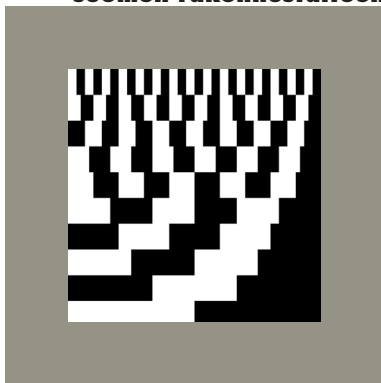
Valitse jokin paikka analyysin kohteeksi, joko luonnonympäristöstä tai rakennetusta ympäristöstä. Tutki, havainnoi ja dokumentoi paikan ominaispiirteitä. Käytä kaikkia aistejasi: katsele, kuuntele, haistele, maistele ja tunnustele! Kuljeskele paikan muodot ja rytmit itseesi. Hengähdä hetki, istahda alas ja anna paikan vaikuttaa. Luonnostelee tunnelmakuvia ja ensivaikutelmia! Kiinnitä sitten huomiota maaston muotoihin ja maan pinnan ominaisuuksiin, tilaa rajaaviin elementteihin ja avautuviin maisemiin, materiaaleihin ja pintojen muihin ominaisuuksiin, puihin ja aluskasvillisuuteen, eläimiin ja ihmisiin. Onko tasaista vai kumpuilevaa? Kalliota, hedelmällistä maaperää vai kenties betonilaattoja? Tuntuuko paikka suljetulta vai avautuuko se reilusti ympäristöönsä? Mistä suunnasta löytyy mieluisin näkymä? Minkälaiseen toimintaan paikka houkuttelee? Valokuvaa, luonnostelee ja kirjaa muistiin havaintojasi. Kerää paikanpäältä myös erilaisia näytteitä. Mielenkiintoisia materiaaleja, muotoja ja värejä inspiraation lähteeksi seuraavaa tehtävää varten.

Kokoa lopuksi valokuvien ja luonnoksien kuvitettu aisti- ja mielikuvakartta havinnositasi. Löytyikö paikan henki? Mitä kyseisessä paikassa voisi tehdä? Mitä sinne voisi mielestäsi rakentamalla lisätä? Vai pitäisikö sieltä ehkä poistaa jotain?

JALOSTA MUOTOJA JA SOMMITTELE ERILAISIA RYTM EJÄ

Keskustelin morfologiasta Reima Pietilän kanssa ja hän totesi, että hänelle muodot ja niihin liittyvät tunteet ovat ystäviä. Hän lisäsi, että kaikki muodot ovat samanarvoisia ja niitä olisi arkkitehtuurissa pidettävä mahdollisuuksina.

¹ Riitta Parvia: Ajatuksia, joita Sami Rintalan esitelmä Tromsön arkkitehtiyhdistyksessä herätti (verkossa).

Huolimatta siitä, että Pietilät ovat tunnettuja vapaahahmoisesta arkkitehtuuristaan, piti Reima Pietilä kuitenkin suorakulmaisuutta arkkitehtuurin perustana. *Suorakaide on arkkitehtonisen suunnittelun ehdoton ja vallitseva perusmuoto. Rakennuksen voi ymmärtää toisiinsa liittyvien kuutiomuotojen järjestelmäksi.*

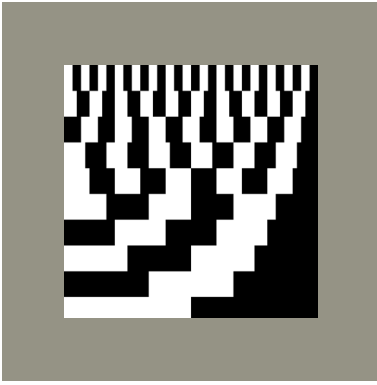
Hän oli tiukasti modernisti, mutta ympäristön rakennusten yksinkertaisen abstrahoinnin lisäksi hän johti ratkaisuja luonnonmuodoista, ikaikaisesta topografiasta, vuodenaajoista ja paikallisten mielikuvien, kulttuurin, historian ja perinteen ulottuvuuksista. Sen lisäksi, että Pietilöiden arkkitehtuuria pidetään orgaanisena ja geomorfisena, pidetään sitä jossain määrin myös zoomorfisena. Pietilä kaiketi pilkkasi ystävällisesti arkkitehtuuriesitelyiden tavanomaista retoriikkaa, kun hän luonnehti piirustuspöydällä loikovan Misukan innoittaneen ehdotusta Malmin kirkkokilpailuun luoden täydellisen mielikuvan lepäävästä massasta.

Tutki edellisen tehtävän aineistoa: luonnoksia, valokuvia, muistiinpanoja ja näytteitä. Valitse niistä mielenkiintoisimmat muodot ja rytmit. Monista ja varioi niitä. Ota kopioita puun lehdestä ja leikkaa niitä irti paperista. Käytä skaalausta, suurena ja pienennä. Muotoile savesta tai muovailuvahasta eri kokoisia versioita löytämästäsi kivistä tai muusta kappaleesta. Tee muodoista sekä kaksi että kolmiulotteisia rytmikkäitä sommitelmia. Abstrahoi löytämiäsi luonnomuotoja ja yhdistele niitä geometrisiin muotoihin. Syntykö uusia muotoja ja rytmejä? Prosessin kuluessa voit luonnostella massaa ja muotoa muovailuvahalla tai hyödyntää muoto ja rytmikokeilujen kolmiulotteisia sommitelmia. Kokeile erilaisia mahdollisuuksia. Voisiko jokin sommitelmistasi olla rakennuksen pohjapiirustus tai pienoismalli? Voisiko puun lehden suonirakenne suurennettuna olla esimerkiksi katoksen rakenne? Minkälainen tila olisi vapaamuotoisen kiven sisällä? Voisiko soittaa luomiasi rytmisommitelmia?

SUUNNITTELE OMA TILA TAI TALO PIETILÖIDEN HENGESSÄ

Valitse jokin analysoiduista paikoista lähtökohdaksi, joko omasi tai jonkun toisen. Hyödynnä myös aikaisempien vaiheiden aineistoa ja suunnittele Pietilöiden hengessä ja paikan henkeä kunnioittaen oma tila tai talo tontille.

Muistele minkälaiseen käyttöön tontti mielestäsi sopi? Asumiseen, juhlien järjestämiseen, harrastamiseen, keskittymiseen? Minkälaisen tilan tarvitset tähän käyttötarkoitukseen. Pienen vai suuren? Suljetun vai avoimen? Sisätilan vai ulkotilan? Syntykö se lisäämällä vai poistamalla jotakin paikkaan? Tutki vielä Pietilöiden piirustuksia: luonnoksia, pohjapiirroksia, leikkauksia, julkisivuja ja havainnekuvia. Kiinnitä huomiota eri piirustusten välisiin yhteyksiin. Luonnostele! Toteuta suunnitelmiasi luonnosmaisena vapaan käden pohjapiirroksena, leikkauksena ja julkisivuna. Tarkista, että pohjassa näkyvä ikkuna, ovi tai muu tilan tai talon osatekijä on oikeassa paikassa myös leikkauksessa tai julkisivussa, mikäli se niissä ylipäättään näkyy. Prosessin kuluessa voit luonnostella

massaa ja muotoa muovailuvahalla tai hyödyntää muoto ja rytmikokeilujen kolmiulotteisia sommitelmia. Rakenna lopuksi viimeistelty pienoismalli! Miten paikan henki toteutuu työssäsi?

Käytetyt lainaukset on yhtä erikseen mainittua lainausta lukuunottamatta Reima ja Raili Pietilä - Modernin arkkitehtuurin haastajat -näyttelyjulkaisusta. Näyttelyjulkaisun lisäksi tehtävävinkkien laatimisessa on käytetty Malcolm Quantrillin teosta Reima Pietilä sekä Jorma Marttalan ja Seppo Hilpon teosta Mäntyniemi - Pohjoinen timantti.

Opetuksen oheismateriaalin on laatinut Uudenmaan taidetoimikunnan arkkitehtuurikasvatuksen läänintaitelija, arkkitehti Jaana Räsänen (jaana.rasanen@minedu.fi, 050 5404243).